

БИТКАТА ЗА БЕРЛИН

Спомени на генералите

Жуков

Конев

Чуйков

Рокосовски

Лелюшенко

Издателство
ПАРИТЕТ

РУСКИ КНИГИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

БИТКАТА ЗА БЕРЛИН

Спомени на генералите

Жуков, Конев, Рокосовски, Чуйков, Лелюшенко; 264 стр.

Превод: Горанка Цветкова

На 16 април 1945 г. след ожесточена артилерийска подготовка войските на 1-ви беларуски и 1-ви украински фронт минават в настъпление към столицата на фашистка Германия Берлин. В периода от 16 април до 2 май съветските войски пробиват немската отбрана и превземат града. Берлинското сражение става символ на колосалните загуби и тоталното разрушение, характерни за тази война. По своята ярост уличните боеве в немската столица не отстъпват на водените по-рано в Сталинград.

За последните дни на хитлеристката столица подробно разказват онези, които овладяват с щурм „града крепост“. Маршалите и генералите на съветската армия, участвали в Берлинската операция, възстановяват минута по минута хода на сражението, което предопределя историческите събития десетилетия напред.

**За поръчки на книги от сайта
www.paritetbg.com – 20% отстъпка!**

© Предпечатна подготовка Паритет ООД

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

ISBN 978-619-153-414-2

СЪДЪРЖАНИЕ

ГЕОРГИ ЖУКОВ. Берлинската операция	5
ИВАН КОНЕВ. Превземането на Берлин	62
ВАСИЛИЙ ЧУЙКОВ. В дните на шурма на Берлин	126
КОНСТАНТИН РОКОСОВСКИ. Одер – Елба	216
ДМИТРИЙ ЛЕЛЮШЕНКО. 4-та танкова армия шурмува Берлин	239

КНИГИ ЗА ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

1. **Михаил Жданов**/СЪВЕТСКИТЕ РАЗУЗНАВАЧИ В НАЦИСТКА ГЕРМАНИЯ
2. **Павел Судоплатов**/ТАЙНАТА ВОЙНА НА НКВД 1941-1953 г.
3. **Павел Судоплатов**/ХРОВНИКА НА ТАЙНАТА ВОЙНА И ДУПЛОМАЦИЯ 1938-1941 г.
4. **Александър Орлов**/ТАЙНАТА ИСТОРИЯ НА СТАЛИНСКОТО ВРЕМЕ, спомени
5. **Михаил Жданов**/РЕПРЕСИИТЕ НА СТАЛИН 1945-1953 г.
6. **Александър Колпакиди**/ТАЙНИТЕ НА СТАЛИНСКИТЕ РЕПРЕСИИ
7. **Юрий Коган**/ЛИЧНИЯТ ЖИВОТ НА СТАЛИН. Митове, легенди и анекдоти
8. **Михаил Жданов**/900 ДНИ БЛОКАДА, Ленинград 1941-1944 г.
9. **Михаил Жданов**/ПЪЛКОВОДЦИТЕ ВЪВ ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА
10. **Ал. Василевски; Ив. Конев; К. Рокосовски**/МАРШАЛЪТ НА ПОБЕДАТА ГЕОРГИ ЖУКОВ
11. **Богдан Сушински**/ГЕНЕРАЛ ВЛАСОВ: Възкачване на ешафода
12. **Михаил Жданов**/ЕЛИТЪТ НА ТРЕТИЯ РАЙХ
13. **Михаил Жданов**/БИТКАТА ЗА СТАЛИНГРАД
14. **Ханс Улрих фон Кранц; Мишел дьо ла Фер**/ТАЙНИТЕ НА ВТОРАТА СВЕТОВНА
15. **Леонид Наумов**/СТАЛИН И НКВД
16. **Александър Колпакиди**/ДЕЛОТО ХАНСЕН. КЪРТИЦИ В САЩ
17. **Александър Колпакиди**/ЗАГОВОРЪТ НА ТУХАЧЕВСКИ. ЗАЩО СТАЛИН ЕКЗЕКУТИРА ЧЕРВЕНИТЕ КОМАНДИРИ
18. **Сергей Михеенков**/НИТО КРАЧКА НАЗАД. БИТКАТА ЗА МОСКВА
19. **Василий Веденеев**/ЗАГАДКИТЕ НА СТАЛИН
20. **Михаил Жданов**/БИТКАТА ПРИ КУРСК
21. **Леонид Млечин**/ТАЙНИ И ЗАГАДКИ НА СТУДЕНАТА ВОЙНА
22. **Леонид Млечин**/СТАЛИН, СЪДБАТА НА РУСИЯ
23. **Михаил Жданов**/БИТКАТА ЗА СТАЛИНГРАД

ГЕОРГИ ЖУКОВ

Берлинската операция

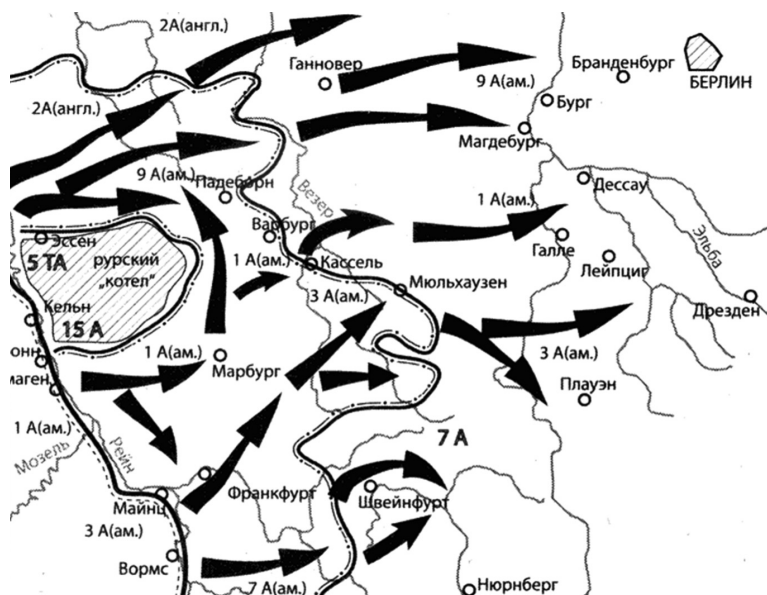
Константин Жуков.

Замисълът на Берлинската операция бе разработен от Ставката¹ основно през ноември 1944 година. Уточняването му ставаше по време на Висло-Одерската, Източнопруската и Померанската операция.

При разработването на плана на Берлинската операция се вземаха предвид и действията на експедиционните сили на съюзниците, които в края на март – началото на април 1945 година излязоха на широк фронт при Рейн и пристъпиха към неговото форсиране, за да разгърнат общо настъпление в централните райони на Германия.

---

¹ Ставката на Върховното главно командване е висшият орган начело на съветската армия в борбата срещу нацистка Германия и съюзниците ѝ от Тристранния пакт през 1941–1945 г. – Бел. прев.

Настъплением на американските и английските войски през март–април 1945 година.

Върховното командване на съюзните войски поставяше като най-близка цел на действията си ликвидирането на рурската групировка на противника и овладяването на промишления район на Рур. След това то планираше излизане на американските и английските войски на Елба в направление Берлин. Същевременно се разгръщаха операции на американски и френски войски в южно направление с цел превземане на районите на Щутгарт и Мюнхен и навлизане в централните райони на Австрия и Чехословакия.

Въпреки че с решенията на Кримската конференция съветската зона на окупация бе определена далеч по-западно от Берлин и че съветските войски вече се намираха на Одер и Нейсе (на 60–100 километра от Берлин) и бяха готови да

започнат Берлинската операция, английското командване все още продължаваше да лелее мечтата за превземане на Берлин, преди до него да стигне Червената армия.

Въпреки че между американските и английските политически и военни дейци нямаше единство в стратегическите цели през довършителния етап на войната, самото върховно командване на експедиционните сили на съюзниците не се отказваше от мисълта при благоприятна обстановка да превземе Берлин.

На 7 април 1945 година, информирайки обединения щаб на съюзниците за своето решение относно довършителните операции, генерал Дуайт Айзенхауер заяви:

– Ако след превземането на Лайпциг се окаже, че е възможно придвижване към Берлин без големи загуби, аз искам да направя това. – И по-нататък: – Аз пръв ще се съглася с това, че войната се води в интерес на постигането на политически цели, и ако обединеният щаб реши, че усилията на съюзниците по превземане на Берлин надвишават чисто военните съображения на този театър, с радост ще променя своите планове и мисленето си така, че да бъде осъществена такава операция.

В последните дни на март чрез американската мисия Йосиф Сталин получи информацията на Айзенхауер за неговия план за излизане на съгласувана линия в берлинското направление. От това съобщение бе видно, че по-нататъшното настъпление на английските и американските войски е предвидено да се разгърне на североизток, за да се влезе в района на Любек, и на югоизток с цел разбиване на противника в Южна Германия. Към този момент Ставката вече разполагаше с някои сведения за триения и противоречия между английското и американското политическо и военно ръководство по повод стратегическите планове.

Йосиф Сталин знаеше, че в последно време хитлеристкото ръководство е развило активна дейност в търсене на сепаративни съглашения с английските и американските правителствени кръгове. С оглед на безнадеждното положение

на германските войски можеше да се очаква, че немците ще прекратят съпротивлението си на запад и ще отворят пред американските и английските войски пътя към Берлин, за да не го предадат на Червената армия. На 27 март 1945 година кореспондентът на агенция Ройтер при 21-ва армейска група Кемпбъл съобщи за настъпление на англо-американските войски: „Без да срещат никаква съпротива по пътя си, те се устремяват към сърцето на Германия“. В средата на април 1945 година американският радионаблюдател Джон Гроувър констатира: „Западен фронт фактически вече не съществува“.

Как всъщност протичаше настъплението на англо-американските войски в района на Рейн?

Известно е, че тук хитлеристите имаха доста слабо прикритие. Преди време, изтегляйки се отвъд Рейн, немците можеха да организират сериозна съпротива. Това обаче не бе направено. Преди всичко защото основните им сили бяха прехвърлени на изток срещу съветските войски. Дори в критичните за рурската групировка дни върховното немско командване усилваше фронта срещу съветските войски на изток за сметка на своята западна групировка.

Към началото на англо-американската кампания немците разполагаха на запад с крайно омаломощени 60 дивизии, чиято обща боеспособност се равняваше на 26 щатски дивизии. Съюзниците имаха 91 пълнокръвни дивизии.

Особено предимство съюзниците имаха в авиацията. С авиационни удари те практически можеха да осъществят пълно потушаване на всякаква съпротива в който и да било район както на земята, така и във въздуха.

По този начин форсирането на Рейн от американските и английските войски протичаше в облекчени условия и Рейн бе превзет от тях по същество без съпротива от немците.

Без да изчака ликвидиране на рурската групировка на немските войски, главното командване на съюзните войски при-

бързано хвърли основните си сили в берлинското направление с цел излаз на Елба.

От многобройните следвоенни разговори с американски и английски генерали, в това число с Айзенхауер, Монтгомъри, Латър до Тасини, Клей, Робъртсън, Смит и много други, стана ясно, че въпросът за превземането на Берлин от съюзните войски е отпаднал окончателно едва когато на Одер и Нейсе мощният удар на артилерията, минохвъргачките и авиацията и дружната атака на танковете и пехотата на съветските войски разбиха до основи отбраната на немските войски.

Когато в Ставката бе получено съобщение на генерал Айзенхауер за решението му да нанесе два удара – на североизток и в Южна Германия, и за това, че американските войски ще се спрат на съгласуваната линия на берлинското направление, Сталин се изказа с уважение за Айзенхауер като за човек, верен на поетите задължения. Това мнение обаче се оказа преждевременно.

По време на десанта и настъплението на съюзните войски във Франция между Генералния щаб на Червената армия и военните мисии на САЩ и Англия имаше тясна връзка и ние често си разменяхме сведения за дислокацията на противниковите войски. С приближаването на края на войната обаче започнахме да получаваме от съюзниците си сведения, които бяха доста далече от действителното състояние на нещата.

* * *

На 29 март по призовка от Ставката се явих в Москва с плана на 1-ви беларуски фронт по Берлинската операция. Този план се отработваше през целия март от щаба и командването на фронта, като всички принципиални въпроси се съгласуваха предварително с Генщаба и Ставката. Това ни даде възможност да представим за решение на Върховното главно командване един детайлно разработен план.

Същия ден късно вечерта Й. В. Сталин ме извика в кремълския си кабинет. Беше сам. Току-що бе свършило съвещанието с членовете на Държавния комитет на отбраната.

Той мълчаливо ми подаде ръка и както винаги, сякаш продължавайки замалко прекъснат разговор, каза:

– Немският фронт на запад окончателно рухна и види се, хитлеристите не желаят да вземат мерки срещу придвижването на съюзните войски. Междувременно на всички най-важни направления срещу нас те усилват групировките си. Ето я картата, вижте последните данни за немските войски.

Разпалвайки лулата си, Върховният продължи:

– Мисля, че предстои сериозен бой...

После ме попита как преценявам противника по берлинското направление.

Извадих фронтовата си разузнавателна карта и я разгънах пред него. Сталин започна да разглежда внимателно цялата оперативно-стратегическа групировка на немските войски на берлинското стратегическо направление.

Според нашите данни немците имаха тук четири армии, в чийто състав имаше не по-малко от 90 дивизии, в това число 14 танкови и моторизирани, 37 отделни полка и 98 отделни батальона.

Впоследствие бе установено, че на берлинското направление са се намирали не по-малко от един милион души, 10 400 оръдия и минохвъргачки, 1500 танка и шурмови оръдия, 3300 бойни самолета, а в самия Берлин освен всичко това се е формирал двестахиляден гарнизон.

Й. В. Сталин взе угасналата си лула, изтръска пепелта от нея и мълчаливо я напълни пак с тютюн. Разпалвайки я, пристъпи отново към своята карта, разглежда я дълго и попита:

– Кога нашите войски могат да започват настъпление на берлинското направление?

Доложих:

– След две седмици 1-ви беларуски фронт ще може да започне настъпление, 1-ви украински фронт, изглежда, също ще бъде готов в този срок. 2-ри беларуски фронт, според всички данни, ще се забави с окончателното ликвидиране на противника в района на Данциг и Гдиня до средата на април и няма да може да започне настъпление от Одер едновременно с 1-ви беларуски и 1-ви украински фронт.

– Е, какво да се прави, ще се наложи да се почне операцията, без да се чакат действията на фронта на Рокосовски – каза Й. В. Сталин. – Дори и той да закъснее с няколко дни, не е беда.

Той отиде при бюрото си, разлисти купчина бумажки и извади някакво писмо.

– Ето, четете.

Писмото беше от един от чуждестранните доброжелатели. В него се съобщаваше за задкулисни преговори на хитлеристки агенти с официални представители на съюзниците, от които ставаше ясно, че немците предлагат на съюзниците да прекратят борбата срещу тях, ако те се съгласят на сепаративен мир при всякакви условия.

В съобщението се казваше още, че съюзниците май били отклонили домогванията на немците. Но все пак не се изключвала възможността немците да отворят пътищата на съюзните войски към Берлин.

– Е, какво ще кажете за това? – попита Й. В. Сталин. И без да изчака отговор, отбеляза: – Мисля, че Рузвелт няма да наруши ялтенската договореност, но Чърчил... той е способен на всичко.

Той пак отиде при бюрото си, позвъни на Антонов и му нареди веднага да дойде.

След петнадесет минути А. Антонов беше в кабинета на Върховния.

– Как вървят нещата при Рокосовски?

А. И. Антонов докладва обстановката и хода на бойните действия в района на Данциг и Гдиня. След това Върховният се осведоми за състоянието на нещата при А. М. Василевски в района на Кьонигсберг.

Алексей Инокентиевич докладва обстановката на 3-ти беларуски фронт.

Й. В. Сталин мълчаливо му подаде писмото, което току-що бе показал на мен.

А. И. Антонов каза:

– Това е още едно доказателство за задкулисните машинации, които се водят между хитлеристите и английските правителствени кръгове.

Обръщайки се към А. И. Антонов, Върховният каза:

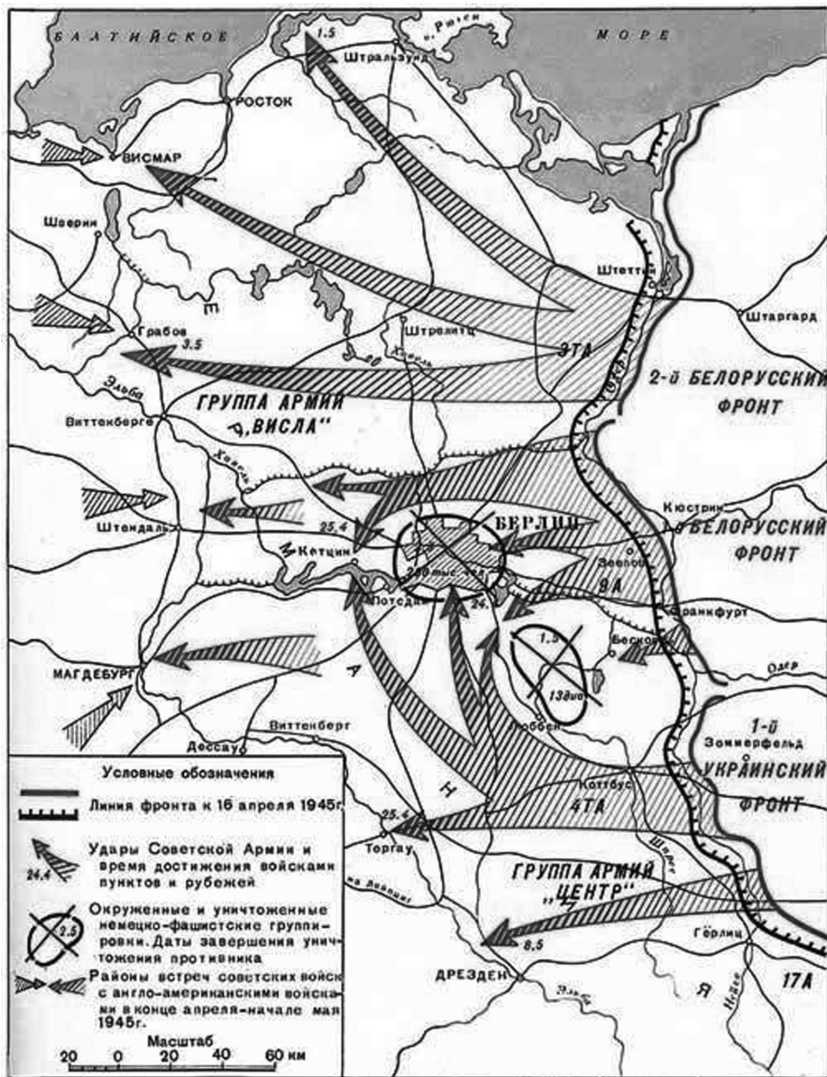
– Обадете се на Конев и му наредете на 1 април да се яви в Ставката с плана на операцията на 1-ви украински фронт, а тия два дни поработете с Жуков върху общия план.

На следващия ден А. И. Антонов ме запозна с проекта на стратегическия план на Берлинската операция, където изцяло бе включен планът за настъпление на 1-ви беларуски фронт. След внимателно проучване на плана на Берлинската операция, начертан от Ставката, стигнах до извода, че той е подготвен добре и отговаря напълно на създалата се през този отрязък от време оперативно-стратегическа обстановка.

На 31 март в Генщаба се яви командващият 1-ви украински фронт маршал И. С. Конев, който веднага се включи в разглеждането на общия план на Берлинската операция, а след това докладва и проектоплана за настъпление на войските на 1-ви украински фронт.

* * *

Беше решено настъплението към Берлин да започне на 16 април, без да се изчакват действията на 2-ри беларуски фронт, който според всички уточнени разчети можеше да започне настъпление от Одер не по-рано от 20 април.

План-схема на Берлинската операция.

В Ставката през нощта срещу 2 април Върховният подписа директива до 1-ви беларуски фронт за подготовка и провеждане на операция с цел превземане на Берлин и указание за 12–15 дни да се излезе на Елба.

Бе решено главният удар да се нанесе от кюстринския плацдарм от силите на четири общовойскови и две танкови армии. Предвиждаше се двете танкови армии да влязат в сражение след пробив на отбраната на противника в обход на Берлин от север и североизток. За 2-ри ешелон на фронта (3-та армия на генерал-полковник А. В. Горбатова) бе планирано да влезе в действие също на главното направление.

Върховният главнокомандващ подписа проектодирективата до 1-ви украински фронт във връзка с изменението на разграничителната линия и указание фронтът да бъде готов за обръщане на танковите армии от юг към Берлин едва на 2 април след внасяне на необходимите поправки.

Тази директива до 1-ви украински фронт разпореждаше:

- да се разгроми групировката на противника в района на Котбус и южно от Берлин;
- да се изолират главните сили на група армии „Център“ от берлинската групировка и така да се осигури от юг ударът на 1-ви беларуски фронт;
- за не повече от 10–12 дни да се излезе на рубежа Беелиц – Витенберг и по-нататък по река Елба до Дрезден;
- главният удар на фронта да се нанесе в направление Шпремберг;
- 3-та и 4-та гвардейски танкови армии да се задействат след пробив в направление на главния удар.

Във връзка с това, че 2-ри беларуски фронт все още водеше напрегнати бойни действия срещу немските войски в районите югоизточно от Данциг и северно от Гдиня, Ставката на Върховното главно командване взе решение да запо-

чне прегрупиране на основните сили на този фронт на Одер, като бъде сменена не по-късно от 15–18 април на участъка Колберг – Шведт 1-ва армия на Войска Полска и 61-ва армия на 1-ви беларуски фронт. За окончателно ликвидиране на вражеската группировка в районите на Данциг и Гдиня бе заповядано да се оставят там част от силите на фронта на К. К. Рокосовски.

По време на обсъждането в Ставката на общия план на предстоящите действия на берлинското направление бяха определени целите и задачите на 2-ри беларуски фронт.

Тъй като 2-ри беларуски фронт започваше операцията четири денонощия по-късно, маршал К. К. Рокосовски не бе извикан в Ставката за обсъждането на Берлинската операция.

Стана ясно, че 1-ви беларуски фронт трябваше в първите, най-напрегнатите дни да настъпва с открит десен фланг, без оперативно-тактическо взаимодействие с войските на 2-ри беларуски фронт.

Ние сериозно отчитяхме не само принудителното забавяне на началото на настъплението от страна на 2-ри беларуски фронт, но и ония трудности, с които той неизбежно щеше да се сблъска в процеса на форсирането на Одер в долното му течение. Там реката има две значителни русла – Ост и Вест-Одер, с ширина 150–250 метра и дълбочина до 10 метра. Според нашите разчети 2-ри беларуски фронт щеше достатъчно бързо да успее да форсира двете русла на реката и да създаде необходимия плацдарм, но за не по-малко от две-три денонощия. Следователно неговото реално въздействие върху противника северно от Берлин щеше да се усети някъде към 23–24 април, тоест тогава, когато 1-ви беларуски фронт вече щеше да шурмува Берлин.